

Molí de la Boixera

La Pobla de Claramunt

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Carretera C-244 d' Igualada a La Pobla de Claramunt, pk. 3.300
Emplaçament: Al costat del pont de la Boixera i del riu Anoia.
Alçada: 267

Coordenades:

Latitud: 41.56282
Longitud: 1.67078
UTM Est (X): 389166
UTM Nord (Y): 4602092

Classificació

Número de fitxa: 08165 - 31
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle: XVIII
Any: 1753
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: No se li fa cap tipus de manteniment i té part de la teulada ensorrada.
Protecció: Legal i física
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: Acord del Ple del Consell Comarcal de l'Anoia de 30/06/2020 (nº registre 14187-I).
Data aprovació: dt., 30/06/2020 - 12:00
Número inventari: IPA5915
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Obert
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08164A008000040000AK

Autoria de la fitxa
Data de registre de la fitxa:

Jordina Sales Carbonell
ds., 01/06/2019 - 02:00

Descripció

Aquest molí es troba ubicat aigües amunt de la Pobla de Claramunt, al marge esquerre del riu Anoia i ja força separat del nucli urbà de la Pobla. Quan estava en ús, rebia aigua per un rec amb resclosa que es trobava prop del molí de Rigat, ja al terme municipal de Vilanova del Camí. El cos principal és un gran edifici de planta quadrangular amb un eix lleugerament més llarg que l'altre i amb coberta a dues aigües i carener paral·lel a la façana principal. Té planta baixa i dos pisos. Predomina la construcció en tàpia als pisos superiors, i la resta és feta amb files de maçoneria de pedres de diferents mides, amb cantoneres de turo molt ben escairades. Té un porxo afegit a l'accés de la façana principal i algunes estructures auxiliars a mede de coberts. Actualment, el lloc està molt embrossat i no és possible distingir-hi la bassa. El molí de la Boixera fou construït a inicis del segle XVIII i es documenta per primer cop el 5 de febrer de 1753, quan, Segimon Borrull, paraire d'Igualada, l'arrendà a Llorenç Guarro. El 1779 els germans Pere i Francesc Guarro i Fontanelles, explotaven el molí d'en Borrull, nom que rebia llavors el molí de la Boixera. També fou arrendat als Romaní fins a inicis del segle XIX, quan la propietat va passar a la família Figueras. Fins a finals del segle XIX va fabricar paper d'estrassa i paper blanc, i va cessar la seva activitat paperera a inicis del segle XX. De 1926 a 1950 va ser molí fariner, i per últim hi va funcionar una serradora de fusta fins 1976. Avui resta abandonat.

Observacions:

L'elaboració del paper de draps o de fil té l'origen a la Xina. Dins la fabricació pre-industrial del paper, l'edifici que concentrava gairebé tot el procés productiu era el molí paperer, del qual hom pot distingir dos models. El primer era l'edifici, molt representatiu de la comarca nord-holandesa de Zaanland; el segon es definia per l'ús de l'energia hidràulica i estava present arreu d'Europa. L'aplicació del molí hidràulic a la fabricació del paper està documentada per primer cop a partir de la segona meitat del segle XIII a la població italiana de Fabriano, tot i que foren els musulmans els que van introduir la tècnica a Europa, fet que explica que els molins paperers arribin a Catalunya des de terres valencianes a partir de l'Edat Mitjana. Aquest últim fou el model característic a Catalunya i, en concret, a la comarca de l'Anoia. Els molins anoiencs, com la majoria dels catalans, posseïen certs trets en comú amb la masia, ja que sovint es presentaven com edificis aïllats, amb una planta rectangular o quadrada. Constructivament el molí es basa en l'estructura de la crugia, com a model componible, el qual es conforma a través de murs de càrrega i voltes i embigats que descansen sobre els murs, substituint-se aquests, en la planta sotacoberta, per pilars i bigues de fusta. Sobre aquesta estructura bàsica es van realitzar edificacions més complexes fruit de l'ampliació d'algun dels apartats productius del molí. En aquests casos els edificis s'estructuraven al voltant d'un pati central.

Història

Descrit fins ara únicament com a edifici, una definició més àmplia del molí paperer ha d'incloure necessàriament la seva dedicació parcial a activitats agràries i/o altres manufactures. De fet el molí comprenia una sèrie d'instal·lacions auxiliars de la fabricació del paper (la fusteria) o de tipus agrari (galliners, corrals, quadres, cort, cup, cellers, etc.) i una porció més o menys petita de terres de conreu. En la majoria de casos eren horts, vinyes, camps d'oliveres, de cereals o d'arbres fruiters. Fins i tot en els contractes d'arrendament apareixia l'obligació de cultivar les terres. Cal tenir molt present que el treball

agrari dels paperers constituïa una part important dels ingressos familiars en un context definit per la pluriactivitat. Addicionalment es podien realitzar al molí activitats relacionades amb l'agricultura com la mòlta de gra o l'elaboració de vi o aiguardent. Aquesta varietat d'usos del molí, complementada amb la seva funció residencial, possibilitava afrontar la incertesa dels mercats, salvar l'estacionalitat del cicle productiu i diversificar els riscos. Amb freqüència el molí era resultat de la reconversió d'altres instal·lacions. A l'Anoia els principals exemples provenen dels batans de llana i dels molins fariners, però també es documenta la reutilització d'altres edificis. Tots s'adequaven als usos paperers amb una ampliació, la construcció del mirador i l'habilitació dels espais interiors. De vegades, en al mateix edifici on es fabricava el paper també es podien continuar les activitats originals (molí de farina, batà de llana, farga, etc.). Ja entrat el segle XIX es troben alguns exemples de convivència amb la filatura de cotó. Es poden distingir tres fases en el procés manual de fabricació de paper: la preparació de la matèria primera, la fabricació dels fulls i el procés d'acabat. La matèria primera era el drap vells (de lli, de cànem i/o de cotó). La primera etapa del procés productiu, de caràcter preparatori, consistia en l'elaboració de la pasta, prèvia selecció del drap. L'objectiu final del procés de preparació era aconseguir una pasta neta d'impureses i de consistència homogènia. En una segona fase l'obtenció de fulls s'iniciava a partir de la transferència de la pasta des de les maces refinadores a la tina. Aquest recipient, que podia ser de pedra o de fusta, era el centre productiu del molí. A la tina la pasta es barrejava amb aigua fins a aconseguir la densitat justa per a cada tipus de paper. Tot seguit es formava el full amb la 'forma' o 'caixó' que feia les funcions de motllo. Els fulls es posaven, llavors, un sobre l'altre separats per baietes de llana, acció que es coneixia coma a "posta". La posta es premsava i es portava al mirador, on mà d'obra femenina la posava a assecar en uns estenedors plens de cordes de cànem. Un cop secs, els fulls s'encolaven, operació que feia útil el paper per a l'escriptura o la impressió, es tornaven a premsar i es tornaven a portar al mirador, on els fulls es separen i es posaven a assecar. Finalment, el procés d'acabat pretenia millorar la qualitat i l'aspecte exterior del paper i consistia en el setinat del paper, en l'eliminació de les irregularitats de les vores dels fulls, el recompte i l'empaquetat. A partir del segle XIX, amb la industrialització, els processos es començaren a mecanitzar i la producció superà amb escreix el consum propi de Catalunya, per la qual cosa adquiriren molta importància les exportacions a la resta de l'estat espanyol i a les colònies americanes.

Bibliografia

-TORRAS i RIBÉ, Josep M. (1993): La comarca de l'Anoia a finals del segle XVIII. Els 'qüestionaris' de Francisco de Zamora, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona. -GUTIÉRREZ POCH, Miquel (1999): Full a full. La indústria paperera de l'Anoia (1700-1998): Continuïtat i modernitat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona. -ESTEVE FARRIOL, Josep; RIBAS CARDÚS, Martí (2008): Els molins paperers a Catalunya. Els casals del segle XVIII, Temes, 2, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, p. 60. -SALAZAR ORTIZ, Natalia; SALES CARBONELL, Jordina (2011): "Molí Major", Mapa del Patrimoni Cultural de Carme, Diputació de Barcelona, Barcelona. -CORTÉS ELÍA, M. del Agua (2018b): Informe per tramitar la declaració com a BCIL: Molí de la Boixera, la Pobla de Claramunt, Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona i Ajuntament de la Pobla de Claramunt. - <http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/Fitxa?index=33&consulta=MCU0KzA4MTY1MyU=&codi=5915>

